

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการขับเคลื่อนอย่างเสรีของข่าวสารความรู้ เทคโนโลยี แรงงาน ประชากร การค้าและการบริการ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ทั่วโลกต้องเร่งเตรียมพร้อมในการสร้างระบบกลไก และพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสามารถปรับตัวอย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญ และเห็นพ้องกันว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และทั่วถึงจะสามารถนำพาประเทศและภูมิภาคไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของทุกสังคมทั้งในระดับครอบครัว หมู่บ้าน จังหวัด ประเทศ กลุ่มประเทศรวมทั้งระดับโลก

การก้าวเข้าสู่ระบบสังคมเศรษฐกิจ ฐานความรู้จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้หรือที่เรียกว่าทุนทางปัญญาของมนุษย์ จากรายงานแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในปี ค.ศ. 2020 ของ The Economist Unit (2006) อ้างถึงใน พินสุดา สิริรังศรี (2552) ได้คาดการณ์แนวโน้มในอีก 15 ปีข้างหน้าไว้ว่า เศรษฐกิจของโลก จะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ที่เชื่อมโยงกับการศึกษาและการเรียนรู้ คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพัฒนาตลาดทุน การเปลี่ยนแปลงประชากร การเปิดเสรีทางการค้าจะมีมากขึ้น เศรษฐกิจจะเคลื่อนสู่เอเชีย และอินเดีย ที่มีค่าแรงถูก สินค้าต้นทุนต่ำและมีคุณภาพจะขึ้นห้อยอยู่ได้ ผลผลิตทางอุตสาหกรรม หรือบริการเป็นผลิตภัณฑ์ที่คำนึงความเชี่ยวชาญเฉพาะมากขึ้น การผลิตและบริการจะคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ ประชากรจะเคลื่อนย้ายจากวัยเด็ก เยาวชน คนหนุ่มสาวไปสู่ผู้สูงอายุมากขึ้น สตรีและผู้สูงอายุจะมีบทบาทในการทำงานมากขึ้น การจัดการความรู้ จะเข้ามามีบทบาทในองค์กรและการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้อธิบายไว้ในทำนองเดียวกันว่า กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์และภาษา ด้านวัฒนธรรมเกิดการซึมซับวัฒนธรรมสากลมากขึ้น วัฒนธรรมโลกใหม่เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน มีมาตรฐานและแบบแผนเดียวกัน ประชากรมีการย้ายถิ่นมากขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งในด้าน โอกาส และภัยคุกคามต่อการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม ของคนให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของคนและสังคมไทยสู่สังคม แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือ การพัฒนาคน ให้มีความรู้คุณธรรม โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัย ควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม นำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐาน ในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะทักษะแรงงานและเร่งผลิตกำลังคน เพื่อตอบสนองการพัฒนา ประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการองค์ความรู้ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2549)

ขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและความสะดวกรวดเร็ว ของการคมนาคมระหว่างประเทศ ทำให้ธุรกิจบริการด้านการศึกษายาวตัวอย่างรวดเร็ว และสร้าง รายได้จำนวนมากให้แก่ผู้ขายบริการ การเจรจาเปิดการค้าเสรีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้า บริการ (General Agreement on Trade in Services หรือ GATS) ได้กำหนดให้การค้าบริการ ด้านการศึกษาเป็นสาขาหนึ่ง ที่มีการเจรจาเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งการเปิดเสรีการค้าบริการ ด้านการศึกษา นอกจากจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติแล้ว ยังเอื้ออำนวย ต่อการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศด้วย (สุวรรณดี คำมัน, 2545)

ในส่วนของประเทศไทยเองมีความก้าวหน้าในการเจรจาเปิดเสรีการค้าด้านการศึกษา มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา การแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาวិชาการ การเตรียมพร้อมทั้งเชิงรับและเชิงรุก เพื่รองรับการเปิดเสรีการค้าบริการ ด้านการศึกษารวมถึงการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคตามนโยบายของรัฐ

การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคและในกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้าน แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้กำหนดแนวทางส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่รองรับการเป็น ประชาคมอาเซียนและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยมีกรอบการดำเนินงาน 7 ด้าน ดังนี้

1. การส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค (Regional Education Hub) ในสาขาที่มีศักยภาพในการแข่งขัน โดยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเข้ามามีบทบาทสำคัญ
 2. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ ในภูมิภาคและระดับสากล
 3. ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรและสถาบันการศึกษาของประเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์เครือข่ายการศึกษาระหว่างประเทศ ทั้งในประชาคมอาเซียน ระดับภูมิภาคและระดับสากล
 4. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการศึกษาและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ผู้เรียน ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะและมีบทบาทด้านการศึกษาในองค์กรระหว่างประเทศ
 5. กำหนดมาตรการทั้งเชิงรับและเชิงรุก เพื่อเป็นการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ ด้านการศึกษา ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งเตรียมความพร้อมด้านคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและความรู้ เพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ในกระแส โลกาภิวัตน์อย่างรู้เท่าทัน
 6. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สอง ตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ภาษาที่สนใจ เป็นต้น
 7. ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติหรือหลักสูตรสมทบ หลักสูตรร่วมกับสถาบันต่างประเทศ สื่อความเป็นสากลของการศึกษาและรองรับตลาดแรงงาน นานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 51-52)
- การส่งเสริมให้ประเทศไทยมีบทบาทในเวทีโลกและเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค เพื่อดำเนินงานตามกรอบดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนของชาติ บุคลากรทางการศึกษา ครู คณาจารย์ และขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่เวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น 1) ความร่วมมือกับ สหประชาชาติในการสนับสนุนเป้าหมายพัฒนาสหัสวรรษที่กำหนดให้เด็กทุกคนทั่วโลกจะต้อง ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างน้อยระดับประถมศึกษา 2) ความร่วมมือกับองค์การยูเนสโก ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามปรัชญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ด้วยการให้ การรับรองว่าภายในปี พ.ศ. 2558 เด็กทุกคนทั้งที่อยู่ในสถานะยากลำบากและชนกลุ่มน้อย ทางเชื้อชาติ สามารถเข้าถึงและเข้าเรียน ในระดับประถมศึกษา ที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกัน 3) ความร่วมมือกับองค์การซีอีโอ ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภูมิภาค เพื่อส่งเสริมคุณภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษา ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งผู้ด้อยโอกาส

และผู้ยากไร้ 4) ความร่วมมือกับอาเซียน เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการ
สร้างประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีอัตลักษณ์ร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นสังคมที่เอื้ออาทร
และแบ่งปัน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคในการยกระดับคุณภาพชีวิต
ของประชาชนเพื่อบูនไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2553) นอกจากนี้
ผลการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
(นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ) พ.ศ. 2553-2554 ได้ดำเนิน โครงการเพื่อตอบสนองการขับเคลื่อน
การปฏิรูปการศึกษา ในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค
(Education Hub) ได้คัดเลือกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำนวน 14 แห่ง ที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในระดับ
สากล เพื่อรองรับนักเรียนต่างชาติ และพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ภายใต้
การดำเนินงานใน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) โรงเรียนที่จะใช้หลักสูตรจากต่างประเทศ 2) โรงเรียนที่ใช้
หลักสูตรพหุภาษา และ 3) โรงเรียนวิทย์-คณิต สองภาษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

รายงานการวิจัยของ พินสุดา สิริรังศรี (2552) เรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต
10-20 ปี พบว่า สภาพการปัจจุบันและแนวโน้มของบริบทโลก ที่ส่งผลต่อการศึกษาในอนาคต
ที่ต้องคำนึงถึงอย่างหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาสำหรับชายแดน พินสุดา สิริรังศรี กล่าวต่ออีกว่า
การจัดการศึกษาสำหรับชายแดนรอยต่อ และผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองอาจสร้างปัญหาให้กับประเทศ
ในอนาคต สมควรตระหนักและจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนเป็นกรณีพิเศษ
เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มคนและชาติพันธุ์ การวางแผน การรับนักเรียน การกำหนดชั้นเรียน
การจัดอัตราค่าเล่าเรียนและงบประมาณ รูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายและมีคุณภาพ
จึงควรนำมาใช้ในการจัดการศึกษาชายแดนและรอยต่อของประเทศ กล่าวคือ กลุ่มแรก แรงงานไทย
ที่ไปทำงานต่างประเทศที่มีปัญหาแรงงานขาดความรู้หรือคุณภาพแรงงานต่ำและก่อให้เกิด
การถูกเอารัดเอาเปรียบ รวมทั้งไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่าที่ควร จึงต้องเร่งให้การศึกษา
แก่กลุ่มแรงงาน ให้ความรู้ ความสามารถและทักษะทั้งด้านสามัญควบคู่กับวิชาชีพของตน รวมทั้ง
ภาษาสากล เพื่อให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ กลุ่มที่สอง แรงงานอพยพเข้ามาในประเทศทั้งที่
ถูกกฎหมายและลักลอบเข้าเมืองที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญ รวมทั้งเรื่องของสิทธิมนุษยชน
ที่เป็นกระแสปกป้องประชากรโลกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การศึกษาต้องครอบคลุมถึงคนที่ลี้ภัยเข้ามา
ซึ่งปัจจุบันและอนาคตยังคงเป็นประโยชน์ในด้านผ่อนแรงที่คนไทยไม่ทำหรือเป็นไทยที่อาจทำลาย
สังคมหรือความมั่นคงได้ หากไม่ถูกปลูกฝังให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความสำนึก
ในบุญคุณของประเทศ ที่เป็นที่พักพิงอาศัย ให้มาเป็นแรงงานคุณภาพหรือลูกหลานแรงงานคุณภาพ
สร้างประโยชน์แก่ประเทศในที่สุด

สอดคล้องกับรายงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552) ที่ได้เสนอไว้ว่า การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดน ควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อลดปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ อาจดำเนินการ โดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำตำบลเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาในระดับปวช. สาขาต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสเรียนที่จะเรียนต่อระดับสูงในสถาบันการศึกษาต่างพื้นที่มีน้อยและอาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งให้นักเรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นเพื่อศึกษาต่อ จากงานวิจัยดังกล่าวยังพบอีกว่า มีนักเรียนจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก เด็กส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติและเด็กต่างด้าว ซึ่งเด็กนักเรียนเหล่านี้ไม่ได้มาเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่น การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเป็นมัลลเทศก์ มาเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อค้าขายกับคนไทย มาเพื่อขอรับสิทธิมาใช้แรงงานในเมืองไทยในอนาคต

นอกจากนี้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นมากระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของตนเองจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เขตที่มีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเปิดสอนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาของประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ที่มีความพร้อมเป็นโรงเรียนนำร่องในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยโรงเรียนกาบเชิงวิทยา อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนบัวหลวง อำเภอบัวเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนในจังหวัดตราด และจังหวัดสระแก้ว เป็นโรงเรียนนำร่องเปิดสอนวิชาเขมร โรงเรียนเทพพิทยาคาร อำเภอมะนัง จังหวัดหนองคาย เป็นโรงเรียนนำร่องเปิดสอนภาษาลาว ตามนโยบายดังกล่าว แม้ว่าโครงสร้างของหลักสูตรไม่เอื้ออำนวยต่อการเปิดการเรียนการสอน เป็นรายวิชาได้แต่โรงเรียนสามารถจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบของชุมนุมภาษา ที่นักเรียนต้องเป็นสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 1 ชุมนุมหรือชมรมระหว่างศึกษาอยู่ ทำให้ได้รับความรู้ด้านภาษาของประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น (สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, 2551)

จังหวัดอุบลราชธานี มีศักยภาพที่โดดเด่นในเรื่องความเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านถึง 2 ประเทศ มีความสะดวกในการเดินทางทั้งทางเครื่องบิน รถยนต์ และรถไฟ เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการศึกษาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่สุดชายแดนตะวันออกเฉียงเหนือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาคและเป็นอันดับ 3 ของประเทศ มีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา (จังหวัดอุบลราชธานี, 2552) ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัด พุทธศาสนาและมีวัฒนธรรมใกล้ชิดกับวัฒนธรรม

ลาวและประชากรส่วนหนึ่งในตอนล่างของจังหวัด พุคภาษาและมีวัฒนธรรมใกล้ชิดกับกัมพูชา สามารถติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษาที่เป็นภาษาประจำชาติของทั้งสองประเทศนี้ได้

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและจัดทำงานวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษาแก่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ในสถานศึกษาตามแนวชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำผลการวิจัย มาเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรม โครงการด้านการศึกษา การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา ให้กับนักเรียนตามแนวชายแดนของไทยและต่างประเทศ และเป็นการจัดหาสถาบันการศึกษา ตามแนวชายแดนที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า เกิดประโยชน์ ในทางวิชาการ รวมทั้งเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของประเทศ เพื่อนบ้านและภูมิภาค ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษา แก่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ในสถานศึกษา ตามแนวชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี ตามการรับรู้และประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
2. เปรียบเทียบความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษา แก่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ในสถานศึกษา ตามแนวชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวชายแดนให้เป็นแหล่งบริการ ทางการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ในสถานศึกษาตามแนวชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการวางแผน เตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านในสถานศึกษาตามแนวชายแดน สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
2. ได้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวชายแดนให้เป็นแหล่งบริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา ประกอบด้วย 2 ส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา คือ

ตัวแปรต้น คือ ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน 6 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิดของ กนิษฐา นาวารัตน์ (2549) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) และสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ (2551) ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์การศึกษา

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวชายแดนให้เป็นแหล่งบริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน

2. ขอบเขตของพื้นที่ที่ศึกษา เป็นการศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้านของอำเภอต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนทั้งหมดจำนวน 15 แห่ง ดังนี้

- 2.1 อำเภอเขมราฐ มี 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม
- 2.2 อำเภอนาตาล มี 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนพะลานวิทยาคมและโรงเรียนพังเคนพิทย
- 2.3 อำเภอโพธิ์ไทร มี 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร

2.4 อำเภอศรีเมืองใหม่ มี 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเอือดใหญ่พิทยาศ
โรงเรียนหนามแท่งพิทยาคม รัชมังคลาภิเษกและโรงเรียนศรีเมืองวิทยาการ

2.5 อำเภอโขงเจียม มี 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนโขงเจียมพิทยาคม

2.6 อำเภอสรินทร มี 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์

2.7 อำเภอบუნทรบุรี มี 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนนาโพธิ์วิทยา
และโรงเรียนบุนทรบุรีวิทยาการ

2.8 อำเภอนาจะหลวย มี 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนคงสว่างวิทยาและโรงเรียน
นาจะหลวย

2.9 อำเภอน้ำยืน มี 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนโคมประดิมรัฐวิทยาและโรงเรียนน้ำยืนวิทยา

3. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ประจำปีการศึกษา 2552
จากโรงเรียนทั้งหมด 15 แห่ง จำแนกได้ดังตารางประกอบนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน	ผู้อำนวยการ (คน)	รองผู้อำนวยการ (คน)	ครู (คน)
โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม	1	4	69
โรงเรียนพะลานพิทยาคม	1	1	13
โรงเรียนพังโคนพิทยา	1	1	36
โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร	1	3	48
โรงเรียนเอือดใหญ่พิทยาศ	1	2	25
โรงเรียนหนามแท่งพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	1	1	21
โรงเรียนศรีเมืองวิทยาการ	1	4	58
โรงเรียนโขงเจียมพิทยาคม	1	1	23
โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์	1	1	27
โรงเรียนนาโพธิ์วิทยา	1	2	27

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียน	ผู้อำนวยการ (คน)	รองผู้อำนวยการ (คน)	ครู (คน)
โรงเรียนอนุตรกวีวิทยาการ	1	4	51
โรงเรียนคงสว่างวิทยา	1	1	13
โรงเรียนนาจะหลวย	1	3	43
โรงเรียนโคมประดิสฐวิทยา	1	1	19
โรงเรียนน้ำยืนวิทยา	1	4	56
รวม	15	33	529

(ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5)

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน	ผู้อำนวยการ (คน)	รองผู้อำนวยการ (คน)	ครู (คน)
โรงเรียนเขมรราชพิทยาคม	1	3	29
โรงเรียนพะลานวิทยาคม	1	1	5
โรงเรียนพังโคนพิทยา	1	1	15
โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร	1	3	20
โรงเรียนเอื้ออดใหญ่พิทยา	1	2	11
โรงเรียนหนามแท่งพิทยาคม รัชมังกลาภิเษก	1	1	9
โรงเรียนศรีเมืองพิทยาคาร	1	2	25
โรงเรียนโขงเจียมวิทยาคม	1	1	10
โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์	1	1	11
โรงเรียนนาโพธิ์วิทยา	1	2	11

ตารางที่ 2 (ต่อ)

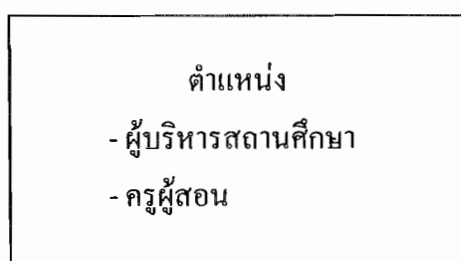
โรงเรียน	ผู้อำนวยการ (คน)	รองผู้อำนวยการ (คน)	ครู (คน)
โรงเรียนบุณฑริกวิทยาคาร	1	3	22
โรงเรียนดงสว่างวิทยา	1	1	5
โรงเรียนนาจะหลวย	1	3	18
โรงเรียนโคมประดิสฐ์วิทยา	1	1	8
โรงเรียนน้ำยืนวิทยา	1	3	24
รวม	15	28	223

กรอบแนวคิดในการวิจัย

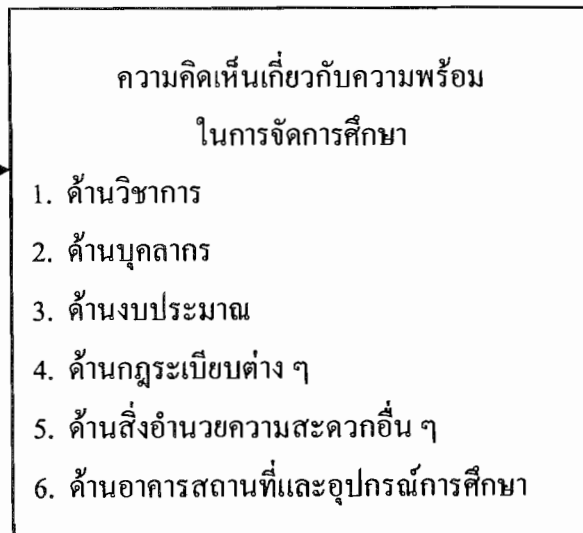
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษาแก่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ในสถานศึกษาตามแนวชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมทั้งได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวชายแดน ให้เป็นแหล่งบริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ส่วนที่ 2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพร้อมในการจัดการศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับการให้บริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประกอบไปด้วยความพร้อม 6 ด้าน คือด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ด้านอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การศึกษา

ความพร้อมด้านวิชาการ หมายถึง สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ที่หลากหลาย ทั้งหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน มีการวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาภาษาและการเรียนรู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมใหม่ ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมนอกสถาบันการศึกษาสำหรับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น การทัศนศึกษา การแข่งขันกีฬา การจัดกลุ่มทำกิจกรรมตามความสามารถของผู้เรียน เป็นต้น

ความพร้อมด้านบุคลากร หมายถึง สถานศึกษามีบุคลากรทางการศึกษา ทั้งด้านจำนวน ที่เพียงพอและมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้านและเข้าใจถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ สัญชาติของผู้เรียน

ความพร้อมด้านงบประมาณ หมายถึง สถานศึกษามีงบประมาณและความพอเพียงของงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน มีงบประมาณสำหรับจัดสรรเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนมีการวางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าของสถานศึกษา

ความพร้อมด้านกฎระเบียบต่าง ๆ หมายถึง สถานศึกษามีกฎระเบียบที่สนับสนุนต่อการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน มีหลักเกณฑ์หรือข้อตกลงทางวิชาการ กับสถานศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ แลกเปลี่ยนบุคลากรครู นักเรียน การศึกษาดูงาน มีแผนการหรือวิธีการในการรับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน เข้าศึกษา มีกฎระเบียบที่เอื้อต่อการเดินทางเข้า-ออกประเทศแก่นักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน

ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ หมายถึง สถานศึกษามีการอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนการสอน ที่เพียงพอเพื่อการค้นคว้าของนักเรียนไว้อย่างเพียงพอ มีการบริการข้อมูล ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ สถานพยาบาล รวมทั้งการมีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ ครู อาจารย์คอยดูแล และให้คำปรึกษาแก่นักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิต ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน เช่น บริการไปรษณีย์ ธนาคาร แหล่งซื้อขายสินค้า เป็นต้น

ความพร้อมด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์การศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอาหาร มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัย มีห้องสมุด ที่มีทรัพยากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอย่างเพียงพอ มีที่พักอาศัย หรือบ้านพักไว้สำหรับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงสถานศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา

สถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา หมายถึง สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ของอำเภอน้ำยืนและอำเภอน้ำขุ่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

สถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว หมายถึง สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ของอำเภอเขมราฐ อำเภอนาตาล อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอศรีเมืองใหม่ อำเภอโขงเจียม อำเภอสิรินธร อำเภอบุญศรี และอำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ประเทศเพื่อนบ้าน หมายถึง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน

และรองผู้อำนวยการ โรงเรียนของสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งครูในสถานศึกษา ที่มีการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ จัดการศึกษา ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจารย์ มหาวิทยาลัย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี